

PETRI MO-

HII SENENSIS DE

RVCIA TV EXILIO QVE CV

pidinis ad Andream Priorem Patritium Ve-
netum dialogus oppido quam elegans.

PARISIIS

In officina Christiani Wecheli, sub signo
Basiliensi in uico Iacobaeo. Anno

M. D. XXXVI.

PETRI MO-
CHII SENENSIS DE

CRUCIATV EXILIOQVE CV^{sa}

pidinis ad Andream Priorem Patritium Ve-
netum dialogus oppidò quàm elegans.

PARISIIS

In officina Christiani Wecheli, sub signo

Basiliensi in uico Iacobæo. Anno

M. D. XXXVI.

ARGVMENTVM
DIALOGI.

Capitur Cupido iuuentutis corruptor, uinctur, & ad palum ligatur. Populus omnis ad optatum conspectum effusus occurrit. Accusatur Cupido, eiusq; ingritudines enarrantur, & mala. Ducitur uinctus ad supplicium, ita iubente tribunitia potestate, qui ad iudices conuersus, ut se defenderet, luculentam habuit orationem. Demulsero Cupidinis uerba tribunos. Fremit populus, in diuersa uota scissus. Virginum, & matronarum ordo, salutem Cupidini exorat. Senes, debiles, transformati, & hypocrite custodē auro corrumpentes, Cupidinis mortem procurant. Tideus, Tibullus, Catullus, Paris, Cynthis, & Patrocus in Cupidinem uiriliter pugnant. Scipio, Hannibal, Pyrrhus, Democritus, Antigonus, & Diomedes arma in fauorem Cupidinis assumentes, eius liberationi student. Mulieres extremam Cupidinis sortem miserantes, pectora palinulis pulsant. Mulierum una ad alias conuersa, orationem habet. Fit belli cōflictus, & ob incertitudinem euentus belli, res deducitur ad arbitros. Soluitur Cupido, & ad iudicium ducitur. Quidam contra Cupidinem orationem habet, & furem, facinorosum, & proditorē eum appellat: alter uerò eum pro uiribus tuetur. Iudicium Cupidinis ex arbitris ad tribunos, iubente populo, delatum est. In hæc uerba in Cupidinem fertur sententia

ARGVMENTVM

tia. In Cupidinem iuuentutis corruptorem exilio ani
maduerti placet, & si unquam ad nostra fuerit re=
uersus limina, mors poena esto. Pellitur urbe Cupido.

Lachrymæ, & gemitus ceperunt omnes: denis=
si ultus, non nisi turbulenta loquuntur. Con=
solatur Cupido: & demum iuue=
num, & maronarum preci=
bus pristina restitui=
tur libertati.

PETRI MOCHII SE=
NENSIS DE CRUCIATV EXI=
LIOQVE CVPIDINIS AD
ANDREAM PRIOLVM
DIALOGVS.

INTERLOCVTORES, GRAECVS
ET LATINVS.

GRAECVS.

Maxima Iupiter, tuq; alma Ve=
nus, quorum munere uita uiui=
tur, animula nimiti afflictæ so=
lamen transmittite, ô tempora
infœlicia: ô flagitiu immanc:
ô malas artes nostra imbecilli=
tate nunq; perituras. L A T.

Quis hic seuam fortunam patitur? Quisquis es, no=
men, & causam fere: te pro mea uirili hoc crucia=
tu liberum reddam ô hospes. G R A E. Amice sal=
uus sis, cum nemo uiuens saluus. L A. Hospes huc;
te oro, concede, sede & quiesce. Nulla est tam amara
iactura, quam tempus, & patientia non sanent.
G R A E C V S. Legitimo dolori tempus indulget.
Nam quæ animam cruciant, haud facile remittun=
tur: cum spiritus aliquantisper reconvalescit, do=
lorē soluet. L A. Si cordi tuo dulcis alicuius rei

A iij memoria

DE CRUCIATV ET EXILIO

memoria infidet: per illā tuā fidem, dextramq; hanc, quam ad tua iussa libens, & praesto iungo, casus tuos dicitō. Nam nihil in erumna infœlicius, miseriusq; inuenitur, quā amicum nō habere, quo cum quæris, & gaudeas. Verumenimvero, qui doloris nimium tenaces fuere: nec morte soluantur: nec gaudio letantur: sed tanquam simulacra hinc inde feruntur. Ea de re mentem atolle: uirum indue: tenebras cœcitatit de pelle: erumnas reijce: ad meliorem uitam euigila: casus bifrontis fortunæ intellige: alterius casibus tuos solare: & amico fideli edentes cōmitte curas: breui morula resāpisæ. G R A E. Graue, & archanū quodcūq; sit: ut tam anxie dēprecati concedam, necesse est. Audi: cū Cupidinis ardores omnē morbum superātes sufferre nequirē: ad antrum uallis apricæ soluēdi animi gratia me contuli. Collis est ad læuam antri, in quo miræ suauitatis hortus consitus est: quem diuinus fons uitreo latice uirginis irrigat & respergat. Mira loci suauitate pellectus, curis sequestratis, locum illum incolere, & rusticari animo statueram. Flores deligebam, specularabar, meditabārq;. Et inter eundem audiui uocem sub tenui murmure dicentem, Me miserum haurio: illico contremisco: horrent comæ: pauent oculi: querito, suspicor, uideo en duos ephcebos: quos in mala uota pignora uerat amor: nuda humo prostratos, animamq; efflantes. Propius accedo: heu miseri, clamito, Quæ uos tam aspera fors ad hæc extrema traxit: Nimum mature hinc soluitis. O sacra animule

CVPIDINIS DIALOGVS

animule: ô fida pectora expgiscimi ni ferro: me accingam: aut tuebor, aut sequar, in quod iusseritis. O facies ad omnia compositæ: ô grata supercilia: ô depiles genæ: ô colla eburnea: ô corpora cœlestia quid rogantē contemnitis? Si qua ardenti face conciditis, dicite, & ipse ardeo: miserece didici, fari ne pigeat. Hi nihil. Ex fonte riuulus emanabat, qui sanguisugas alebat: binas capio: & intra nares utriusq; impono. Sanguinē tātisper puelli excutiunt. Viuit inquit. En sanguis: accedo: humeris miseros impono: ad tuguriolū defero: igne, & falerno uitam reuocans. Iuuenis languidum caput attollens, manūmq; apprehendens meam flebili uocē in has miseras, & extremas uoces soluit. Miseri nos: quot cælum calores, baratrum, & Ethna fouent, arsimus. Vno tempore igne astuosiora, & glacie frigidiora excepiimus. Ad quem ego, Fili lachrymulas compefse: luctum sed: eiulatum coherce: altum doloris stimulum frange: fere nomen, & necis causam: ad omnia, quæ iusseris, promptum, paratum, & expositū me inuenies. Ego Catullus, hæc mea Lesbica inquit. Lygures huius exangue collum cū palmula tetigissent, quā potuit, acclamauit, Me miserum funditus perij. Heu salutis meæ āchora firmissima mea Lesbica. Heu erumnarum mearum portus tranquillus. Heu pauentis animæ solaciolum. Heu captiuitatis meæ unicū suauitū. Quæ fors amara te foedauit, mactauitq;. O speciem gratissimam, & omni seculo uenerandam, colendam, adorandamq;: ad quam dignè extollendam

A iij omnis

DE CRUCIATV ET EXILIO

omnis tam græci, quàm latini sermonis copia penuria censeatur. Dijs ut placuit, uiximus, arsimus, & morimur: suavit (audi hospes) hominum & deorum uenator callidus: ut ardores infensos solueremus, quo tempore Mercurius Loetheo rore frigida corpora respergit: & ad hunc fontem cõueniremus. Deceptis tam ædium nostrarum, quàm urbis custodibus egredimur: ferales aliquos euentus imagnati, timiduli regredimur, & quasi in urbē reuenimus, stamus, ambigimus, in diuersa uota scindimur, ad utrâq; cognur. Viecula nobis inuia: sentes dubij: Latona incerta: Venus asperans: timor intinuis retrahens. Heu heu fatum ineuitabile. Nescij progredimur: uia plana: Lesbia cecidit, & ipse secutus. Omnia perculsi, cunctantes gradum firmamus. Puellus ecce totus dicatulus, pulcer, formosus ad obstetricem leuandi partus gratiã se simulat, fâculam ardentem manu gestans: hanc pergebat uia: sequimur: pomœritũ Leti ingredimur: ad fontem, quò sitim leuaremus, accedimus: lassitudinemq; resouentes nostram sic supra fontem sedebates. Custos pomœrij (mala fortuna) fures ratus, occipitium claua percussit. Infœlix Lesbia spiritũ exalauit. Rissum dedit puellus: fâculam in fontē iecit, abæssitq; & (nisi fallor) inter frondes, & fructeta latitauit. Hospes quisquis es, si amicus, sortem miserere: si hostis exẽplo discæ, exoratusq; hoc miuus extremã comiter concedent quos diuini amoris cumulus inuixit,
impia

CVPIDINIS DIALOGVS

impia, & crudelis non separet manus. Tegat urna duos, quos unica informauit uoluntas: & hoc breue epigramma nostro iube inscribi sepulchro. Custos clauam ardor causam: cupido dolum in necem præbuit. Et si qua miserorum cura te tangit: uindictam recognosce: & uale mi hospes. En amans, & languens morior. Heu crudele fatum: extra me positus efferor: ut amens uagor: audita, & dolos, cupidinisq; fallacias repecto: mœt reuoluo: gradum firmo, spiritu nullo flate quati arbusta, & herbulas uideo: anguem ratus contrenisco: ferrum in meam salutem apprehendo, & clamito, quisquis es, aut fure, aut accipe. Saxum erat inges: rapio, iacioq;. Caput extulit puellus pulchellus: qui iam iam pênulis pedibus additis in altum ferebatur. Fasciola, quæ præ temporis, & timoris angustia annecti nequierat, pendebat. Hanc capio, ad manum glomero, teneo, detraho, & ad palũ ligo. Orat opem miser: hinc forma, hinc mei ardores, hinc cæforũ pietas, & obstricta fides exagitant: animus dubius nihil certum firmat. Hæc mecum alternante mœsti parentes nemine cõmitate loca aspra, deuia, & inculta, de suctaq; angulatim perlustrabant: ubi me conspiciunt, Heus bone uir sis saluus, inquirunt. Vidistis fortẽ fortunã duos hic errantes ephœbos, ueste talari, colore iocondo, capillo sparso, facie iocũda? Mœstas ut exãpio uoces pietate motus, ad loca intima sanguis se recepit. Hos uoco, accerso, & rogo, dicite patres, Quæ causa uisq; qui sunt, quos tam anxie, & solliciti studio perquiritis?

DE CRUCIATV ET EXILIO

perquiritis? Hospes. Pudet nominis: pudet cause: pudet, & te det uite. Credimus omnium coelitem numina in nostram calamitatem conspirasse: credimus anages, uirus, & gladium nostrae captiuitatis, & non filios in lucem editos. Catullum ego & Lesbia infansu genueramus. O quam foelix, qui filios: foelicissimus, neminem qui habuit. Hi, quos querimus, amore uesano correpti tarda uespera amores insanos fuga faciauerunt. Hos si uidisti: si quid horum nosti, libero locuto edicere. Vix dicta moerore consumpti in facie proni caecidere. Ad quos ego, Miseri patres colubrum non genuistis: sed illos, qui per regum, & maiorum exempla feruntur. Subeat in mentem, quicquid regiae egerint uirgines, Medea, Ariadne, Phaedra, quid regia Dido, quid Philis, Quot nostrae aetatis puellae uirgines, & matronae relictis patria, parentibus, & domo uagatae sunt. Discite aliorum exemplo uitam uestram instituire: discite aliorum casibus nostros tolerare. Haec Cupidinis flammae caelum domat, deos uincit, filios in parentes exasperat: piarum mentes ad inconcessa armat: omnia obnubulat, serenat, & pro arbitrato romit. In uestra damna suspiro, & stomachans uisa, & audita eum indignatione refero. Cum prima solis hora diem designasset, casula hac, quam uideatis, solus egredior: caelum speculor: nescius hanc, illam discuro, incaute progrediens inter fructeta ephaeos, quos queritis, exages offendi. Sollicitus amans quod potui, egredientem spiritum retinui: nomen, patriam, & causam necis mihi

CVPIDINIS DIALOGVS

mibi sciscitanti solus Catullus libera oratione: & in hunc, quem ad palum ligatum conspiciatis, omnem culpam retorquet. Stat animus hunc tribunitiae tradere potestati, quo poenas innocentis effusi sanguinis luat. Prehensa patrum destra, ad exitalis thalami locum duco: ubi charorum pignorum corpora cognouere: pectora pugnis, & facies unguibus percusserunt, dehonestaueruntque. Occisorem petunt, quo manes filiorum expient. Renuo, quandoquidem lege prohibetur, Neminem sui ipsius iudicem esse: stabat licitor. Me iubete capitur Cupido: uincitur, & ducitur, ut fama perlata est. Duxi Cupidinem iuuentutis corruptorem, & occisorem, lasciuientisque turbae dominum, & deum. Populus omnis ad optatum conspectum effusus occurrit: inter lachrymas, & gemitus frementis populi, coiectisque in me toruis oculis tribunitiae sistitur potestati. Iubeo ego, qui puellum reum, & contortum praesentaram: causam dicere, & ad tribunos conuersus, inquam. G R A E. Semper iustissimi tribuni, inuitus, dolensque: ad hoc dicendi munus accessi, ueritus, ne mihi facile contingeret, quod supremo illius pectori contigisse tradit hystoria: qui cum luctuosam summi moeroris acerbitatem exprimere non posset: caput Agenonnis ueste inuoluit. Velabo faciem inquam, cum tanti faenoris casum digne significare nequeam. Tam gratulor, quod in hoc tam acerbo, luctuosoque amphactu uobis tribunis fandi mihi copia obtigerit. Quando quidem iure, & merito integritati, & sum-

DE CRUCIATV ET EXILIO

ma uestræ amplitudini hæc resp. credita est. Hodie
 ô tribuni quicquid insanū, turpe, corruptū, uitiosum,
 detestabile, flagitiosumq; reperitur, pro uestra prudē
 tia extirpabitur, eradicabiturq;. Et quæ furore scele
 rissimi iuuenis damnata, corruptaq; sunt, uestra sapiē
 tia, auctoritate, & consilio rescindentur. Succenseat
 mihi nemo ô ciues, si pro salute ciuitatis uerba fecero;
 quandoquidem nec uos aliter pro uestra bonitate in
 patriam facturos existimo. Hic ô tribuni, quem uide
 tis, uniuersæ urbis uestræ pestis est funesta. Hic qui
 busdā uenenatis sagittulis suis totum inficit orbem: ne
 mini parcat, nemini fidus, nemini equus. Quos dili
 gere simulat, odio inuestino prosequitur. Rerum om
 nium concupitor, & spretor est, homicida, sacrilegus,
 infamis, uerua, pauper, uagus, insolēs, callidus insidia
 tor ad malum, niue frigidior ad bonum, fronte pius,
 corde austerus, pollicitis diues, & re ipsa egentissi
 mus, mores corrumpit, religionem prophanat, regna
 euertit, urbes populatur, aliena dissipat, omnia inci
 nerat, ex libertate ad seruitutem homines cogit, incō
 cessa pro cōcessis suadet, ex grauibz leues, ex pudici
 cis lubricos, ex bonis malos, ex religiosis prophā
 nos, ex diuitibus pauperes, ex nobilibz seruos, ex hu
 milibus asperos, & indomitos, ex deditissimis morosos
 facit. Hic ad cædē ô tribuni sēp anhelat: ad rapinas,
 ad scelera, & ad dolos semp paratus est. Quis tā effē
 rus, q; tā humanitatis expers, qui casu inimici cōspe
 cto nō misereatur? Solus iste, si placatur, indignatur: si
 adoratur

CVPIDINIS DIALOGVS

adoratur, induratur. Nemo tam sapiens, tamq; rerum
 humanarum expertus, qui puello ingrato morem ge
 rere possit. Enimuerō Cæsar omnium rerū, nisi inu
 riarum memor fuit: hic omnium, nisi beneficiorum
 memor est. Antiqua recēsete ô tribuni, annales reuol
 uite, hystorias perlegite, fabulas digerite. Quicquid
 est cœli, & orbis, ingrati puelli artes, & dolos sen
 tit. Postquā ô tribuni deorum munere id actū est, ut
 ciuitas præda sit, interfectorū manes, & aliorū iniu
 rias suo expiate sanguine. O tribuni dolo huius ciui
 tas denigrata est, & familia ad extremū doloris, &
 infamia deducta. Si hunc superuiuere permiseritis, fa
 cilē uobis eueniet, quod Marco Ciceroni contigisse
 scriptū legimus: qui cum à furca hominem liberasset,
 ab eodē propediem interceptū fatetur hystoria. Q
 uam crudele, ô quā insanū, & turpe est ingrato
 opitulari. Sæuiet hæc pestis in nos ô tribuni; per ci
 uitatē, & familias debachabitur: filios uestros insani
 re faciet: cōtra ius, & piū, gentem uestrā armabit: ma
 nus ad furta, & homicidia: cōponet oculos ad impu
 dica: linguā ad maledicta, & cōiuitia: ornatū corpo
 ris ad meretricia: & gressus ad inconcessa accōmo
 dabit. Horū flagitiorū & censor castigatissimus est.
 Dij boni, maior pietās est, scelestuum, facinorosumq;
 hunc i erdere, quā saluare. Dij immortales ex alto
 respicite, & rei huic tā honestæ faucte. Animaduerti
 te q; scæua, quā crudelis, quā aspra, quāq; inu
 dita fuit hæc cædes. Iuuenes de se benemeritos, quos
 in ardore

DE CRUCIATV ET EXILIO

in ardore coniunxerat: quo actu deceptos, captosq; mactauit, audite ô tribuni, tunc auitas omnis Ephœbi amantes, ardoris impatiētes cum domo excessissent, poenitentia tacti ad reditum se accingebant. Lucina sancto proposito fauebat: puellus astutus obstetricē falso queritans, faculam ardentem manu portans, dux inuneris factus est: ad locum necis inuitos coëgit, et dū grauedinē quiete laxaret: custos hortū fures ratus, claua innocentes orco misit. Ridens puellus abscessit: Ego ipse terris luce reddita speculatum me concessi: uidi en prostratos iuuenes: diues uestros, ô tribuni, humero impositos ad tuguriolū defero. Animulā iam uadētē reuoco, nomen, et causam rogo: omnia extrema uoce diseruit Catullus: uix dicta exalauit, Misere mini ô tribuni, quod ipse potui, Edepol tribui. O malā puelli naturā Hannibalis crudelitatē superantē. ô amores super omnia uota infastos, Populus Ro. Syphacem regem mortuum urbi insensum publico funere extulit, mortemq; honore sepultura honestauit. Hic amicos uiuos cruciat, mortuos infāmia damnat: omnia malignē cōfundit, et dissipat. En corpora uestra sanguine respersa, et ferarum ritu immolata. O tribuni: miseri patres quid filetis? quid communes lachrymæ cessatis? Hæc sunt puelli artes, hæc ingenia, hæc ludificationes. Dij immortales, ô tribuni quid sibi uult hæc tanta cunctatio, cuius nostris negabitur expiatio: quæ etiam hostibus iure negari nō potest. Hac modica expiatione res urbis conseruabitis: et hostis

pestiferi

CVPIDINIS DIALOGVS

pestiferi potentiam præsentem, et futuram dissipabitis: et memores estote canem mortuum nō mordere: et si priuata commoda uobis nō tangunt, ciuitati uestræ saltem indulget: parentibus miserefcite: et caute, ne uestra desidia exanimentur, dolore uirtutē superate: et afflictæ animulæ exalentur. Deliberate ô tribuni, et hūc ad patibulū duci iubete. I lictor, manus colliga, laqueo caput suppone, et stringe. Mouerat orantis oratio tribunos, et mœrore cōsumptæ faciēs. Iubetur lictor puellum uinctum ad suppliciū ducere, qui ad tribunos conuersus ait, Necessarium duxi sanctissimi tribuni, antequam ab hoc homine impio, teterrimōq; immoler pro mea apud uos accusatione uerba facere. Sed in hoc rerū amphractu, mortisq; angustijs mediussidius consolor me ipsum, quod in uestra rep. sic semper (ut audire audior) præfuisstis, ut præfuisse sentiant omnes iusti, æqui, et sancti cultores: et dum hic stabit animus: resp. uestra, quæ per maximē floruit, decidet, et arefcet nunquam. Nō uereor hoc loci, et temporis pro uestra in deum, et rectū obseruantia (quanquam hospes) nemini uestrum hoc insulso, et maligno accusatore deterior uideri, haberiq; qui pro uirili sua aliquid attentius nō excogitat, quam uobis me infestū reddi. Sed lōgē plus iustitia apud uestrā integritatem, quam passionati animi stimulus poterit. Nolite tribuni de puello innocēte aliquid temerē credere. Nec uos falsa accusatoris oratio, nec fictæ lachrymæ, nec incōcessa hypocrisis,

nec

DE CRUCIATV ET EXILIO

nec indebita uos affectio decipiat : sed iustitia, quam semper pro more coluistis, uos, locumq; uestrum teneat, possideatq;. A seculo ô tribuni non est auditum, quôd in absentem, neq; in crimen minime factum iudicia ferantur. Quid ergo sibi uult hæc noua religio? quis reus, & non uocatur? quis actor, & non legitimatur? Quis bonus est prætor, & non labanti iuri succurrit? quis iustus est, & non æqua lance omnia librat? qui nimiti præcipites, & sine lege feruntur magistratus, haud digni censentur. Operæ precium est in rebus gerendis, quôd uirum magistratus, & non magistratum uir designet. Florius Romanus sua auctoritate sanctam, regiamq; ciuitatem ad internitië deduxit. Si apud uos mactabitur puellus hospes, iubeat ciuitas egregium hoc facinus in tabula pictum, prætorio apponi. Credite ô tribuni deos omnes in salutem hospitum uigilare, & astra inno centibus oppitulari. Ego pastoricus puellus ex montibus ueniens, puerilia membra calore intenso arentia humo gramineo credidi. Faculam ardentem, cum sim lesus, lumine gesto. Nudum, & pallantem, cum me fatear, per noctis tenebras, siluestria, et frondes, qbus tegar, et celer, quaerito. Sagittulis, quo me à malis tuear, et pennulis, quibus ad loca uitij confecta fugiar, utor. Quis fur, et auarus, multa non constat? ego Codro pauperior. Quis regna non potens dissipat? et ego nudus. Quis absens, et ignotus aliena corrumpit? et ego uestrum neminem noui. Quis fidem non obstrictam soluit?

Hæc

CVPIDINIS DIALOGVS

Hæc tua figmenta ô accusator in animam innocentis pueri socratica uehementia retorques. Teneat ô tribuni proprios pœna auctores. Non ne apud urbis parentes periculo capitis cautum est muros urbis inuentum transcendere. Quis docuit Remum transgredi? puellus ipse an eius cæca dominandi libido? Quis Leandro nandi tribuit artem? puellus, an eius effera libido? Quis in parentes filios armauit? ego, an eorum uorax libido? Quis docuit Philida laqueo uitam finire? eius libido. Quis docuit Medeam in fratrem, et eius domum scire? non puellus, sed edax libido. Quis Ledam tanto regno excedere coëgit? eius libido. Quis mugentem adulterum amare docuit? quis Iouem nouas formas assumere fecit? Quis magnum Alcidem ad muliebria effœminauit? non puellus, sed uasta libido. Quis excordem Salomonem reddidit? quis genus humanum in primo parente prophanauit? non ego, sed cæca libido. Quis uos in scelestos, uetitôsq; conaubiatu urget? ego ne, an superans libido. Quis hos uestros desideratos ephebos ex urbe excedere coëgit? Quis pomœrium docuit? quis custodem armauit? ego ne? Non est ô tribuni, quod de me iuste queratur nemo, sed de se ipso. Tardum consilium: inconsiderata meditatio: prææps appetitus: abiecta ratio: inconsulta circumspectio: et nimium in malum prompta uoluntas. Hæc sunt, de quibus ô tribuni queri potestis. Habetis quod insaniæ: quod petulantia, et uessaniæ interfectorum iure ascribere debetis. Vix mihi misero loqui li-

B quæ

DE CRUCIATV ET EXILIO

quet, uix uita mea innocens à carnifice libera fuit. Parcite ô tribuni puello, parcite innocentiæ, & ætatis rationem habete: si in hoc genere deliqui, obtruncati me caribus, et inhumatum relinquit, et iam iam in confinio mortis existentem ultimam qua placet pœna, animaduertite. Si deliqui, hæc uitalia membra per regna tartarea ducat sine requie Charon, neget Proserpina lucem, et errans spiritus pœna æterna plectatur: me exagrent manes, et crediti ignes crucient, nec misero unquam pia succurrat manus. Audite ô tribuni, quis crederet Ulixem dolo, et Aeacida bello à Tersite superato? Occidi ne me potentiores? fefelli callidiores? decepi sapientiores? Amantes omnia norunt, et callent: et flens puellus finem dictis imposuit. Demulsero Cupidinis uerba tribunos, differtur hæc tanta moles, quoad ciuitas senatuscōsulto aliud determinet. Fremebat populus in diuersa uota scissus. Sum uisus uidere filios Astrai in Iouem conspiratos, furijs omnia concutere. Flos iuuentutis gregatim cupidinem salutabat, bonoq; eum animo esse iubet. Virgineus, matronatusque ordo agminatim iudicium tolli clamat. Hincinde cateruatim multi prodibant, Cupidinis laudes recensentes. Tribuni, quo tumultuantem ciuitatem sedarent, bonam sibi esse mentem de puello nunciant. Abire, et plaudere omnes iubet. Seniores, slegmatici, debiles, transformati, et hypocrite futurum incendii rati, necemq; puello meditati, auri pondo custodem Cupidinis in sua uota traxerunt: et noctu uincti per posticum

CVPIDINIS DIALOGVS

posticum fume clanculum dimiserunt. Ciuitatis custos, qui stationes uigilum pernoctando circuibat, hos telo, clypeo, & uoce adortus est, inquit, O uos tandem arma ponite: nomen adite: & tribunitiæ parete potestati. Fit murmur, in coronam cōglobati exiliter resistunt, abire custodem rogant, renuit: dolo ratus, clamat hostem muros habere: profiliūt ex stationibus milites: terga dantur: arma projiciuntur: animi pudore cōsternati, saluti fuga consulunt: currentes pectora pectoribus percutiebant: alij capita muro collidebant: alij cruribus trabes offendebant: ciuitas clamoribus conflagrabat, gemitibus ardebat: suspiria ueluti Iouis fulgura excipiebantur, ruunt ex domibus omnes. Videbar uidere equum Troianum, partum malignum effundere. Nescia turba ad forum se conferebat tribunorum iussa aspectans. Interea tribuni licitoribus, & fuscibus constipati, ex arce, quæ urbi dominatur, descendunt, reuinctumq; Cupidinem, puluere respersum, pugno, & calce perunctum, atro carceri custodiendum, obseruandumq; designant: publicæque edicitur: uita Cupidinis ferro decernendam: et quæ pars superior erit, eius iudicium uitæ, & necis esto. Interea quæ prima Cupidinis incendia senserant uirgines ad uota amantum expositæ, oculis, manibus complicatis, nutibus, lachrymis saluem puello orabant, quarum corda igne cœco æstuabant. Matres, omnesq; familie piæ, suadebant piaculū puelli haud Ioui gratū fore. Quæ furcino, inconcessoq; igne adurebantur, per phana di

B ij scurrabant

DE CRUCIATV ET EXILIO

scurrebant, flamines deprecantes, ne urbs innoxio pollueretur sanguine. Lasciuia iuuentus armis, & clamore signum dabat in id, quod tam anxie petebatur: huic flores, munuscula, & tabellæ dabantur, remittabanturq; . Vnaqueq; domus fenestella longè plures, & perniciosiores scorpionarios habebat, quam rex Parthus. Omnes sagittulis armati incedebant. Vulnera dabant, recipiebantq; . Quante populo Cupidinis, lætatur, potatur, saltaturq; . Interea miles, qui nocturnos fures turbarat: ad iuuenes toruo conuersus supercilio ait, Quid aliena lasciuientes surripitis, quasi uestro munere uiuat, qui hac dextra seruatus est: Atamat ira manus, & indignatio animos. In cõtraria uota facta iuuentus, Cupidinem homicidam, & matrem detestatur. Mori hũc facinorosum publicè debere nõ aat. Timidula puellæ à fenestris se retrahunt: domus secreta petunt, lachrymis abortis: pectora pulsant: auratas comas laniant: iuueni male constanti fidendum minime censent: tribuni senatum in arcem cogunt: cõsiliũ reponunt, iurgia militis repetunt: magistrum equitum accersunt, & iubent singulari certamine experiri, cuius sit cupidinis uita futura, militis, an ciuis. Operæ precii est uiros deligere, qui hoc armis, & uirtute certent. Placuit tribunorum iudicium: & senatus decreto delecti sunt sex ciues, Tideus, Tibullus, Catullus Paris, Cynthius, & Patroclus: qui Cupidinẽ perderent. Magister, equitum pares dixit Scipionem, Hannibalem, Pyrrhum, Demetriũ, Antigonum, & Diomedem

CVPIDINIS DIALOGVS

dem. Postridie electi ad certamen conuenere paribus armis, & animis. Nec similes heroes sensit. Laumedon, nõ Colchos, nõ Cyrus, neq; Darius. Nõ aliter surgebant in armis heroës, quam Iuppiter in throno, & Phœbus in curru. Sub oculis omnium furca aurea erigitur: ducitur puellus uinctus manibus, candida ueste: sparso aureo capillo, hoc armẽ cantans, Qui cœli domuit, opem orat. Fortè omnes in speculis: omnis stabat matronatus: uirgineusq; chorus omnesq; iuuenes extremam cupidinis sortem miserantes, et pectora palmitis pulsantes clamabant, Heu heu mala, & infœlicia tempora: heu sæculum leuitatis, & stultitiæ plenum. Humanitati, neque uirtuti locus, sed impietati, & uitio. Exulant ab urbe publico ædicto, omnes uirtutis zelatores: in præco sunt flagitiosi, & mali: conculcatur, deperditur, & è terra leuatur innocens puellus. Mulierũ una cõuersa ait. Quid õ meæ cõmilitones ægimus? quæ mens? Quis animus nobis? Haud nobis sine cupidine uiuendũ est. Lærtem filij absentia semper rusticatum legimus. Et Achillem post cæsũ Patroclũ uitam aspernatũ. Longè melius, & laudabilius est uitã sine amicis, & natis, q̃ sine cupidine ducere. Hic cæcos illuminat: amentes ad mentem restituit: debilibus fortitudinem præstat: discolis disciplinam: rudibus mores: egentibus diuitias: pallantibus regna tribuit: merito omnis ætas ei debetur. Quis uiuens, & sine cupidine est? cum eo õ cõmilitones meæ operamus: Marti gradiuo, Veneriq; matri uota persoluamur:

B iij fidemque

DE CRUCIATV ET EXILIO

fidemq; astringamus nostrā. Quòd si miles victor eua
ferit, medio eū sinu amplectamur, sive amūsq;. Dolor
iste ad insanā, ad laqueū, ad necem, & ad infernū me
impellit, cogitq;. Eamus intrepidē, & cum eo moriēte
moriāmur, & uitā uiuente uiuamus. In hunc modum
parentante matronaui cupidini, phalerati, cristatique
procedebant sonipedes, auribus, & pedibus bella ciē
tes. Alius serpentem, Leonem alter se gerebat. Cri
statæ galeæ, aurea scuta, uestes talaris auro, & serico
orientali contextæ, omnia uallabant. Qui fauori Cupi
dinis erant, albo serico; qui neci, cocco uestiebātur. Fir
mato rerum ordine quisque in stationem suā se reci
pit. Dato signo certantibus: miles, & ciuis arma fulgē
tia capiunt. Clypeati procedūt, equos calcaribus ur
gentes; nec minore impetu ad certamen gradiebantur,
ac si de uita uniuscuiusque ageretur. Ad primū con
gressum fractæ hastæ, diruptæ galeæ, & humeri iner
mes apparuere. Inferior Scipio iudicatus est. Rora
bant muliebres ocelli, ac si omnis familie exitum spe
ctassent. Mœsta ora tenebant omnia. Flens puellus ad
primū scalæ gradū religatur. Secūdus congressus par
fuit. Firmatur, aliquantisper amantium, animus. In ter
tio congressu miles lancea transfixus, equo concedit.
Ascende ô Cupido inquit licetor, te supplicium manet.
Hasta firmissima, equo potente, manu robusta, effero
animo ruit in Catullum Pyrrhus: quem equo deiectū
ita collisit, ut pōdere ictus animam efflarit. Omnia læ
titiæ, & gaudij plena personabant. Descende accla
matur

CVPIDINIS DIALOGVS

matur ô Cupido, tibi iure debetur salus. Hinc amor,
hinc ira pugnantem armat. In Demetrium fertur Pa
ris: cuius palmulam tam acriter transfixit, ut dolore
uirtutem superante, certamine excesserit. Renouatur
doloriam medium scalæ inuenit Cupidine fit ciuis su
perbus, & miles excaudens. Cynthius militari uastro
que astu usus, in modum arcus lanceam flexit: & in
ter galeam, & scutum Antigoni ita lætaliter firmanit,
quòd uita excedere coactus sit. Iam clanculum mili
tem stationarium subornauerat dolus muliebris: ut in
ciues omnes gladius stringeretur: prædeq; militaris
omnia fierent. Armatur, clamatur, irruiūtq;. Summitē
scalæ possidebat Cupido: funeque ad lignum circun
ducto nil aliud, quàm feralis exitus aspectabatur. Spes
omnis aberat: ferro militari salus Cupidinis acquirē
da erat. Ad cædem utrinque curritur: tribuni pa
ci & tranquillitatis canere iubent: et si quisquam gla
diū eduxerit, piaculū esto. Vltima spes amantium in
Diomedæ referuabatur, qui cum paucula ad Venerē
orasset, clypeo tectus, stricta læcæ, caput Patrocli ter
ra transfixit, et spiritum orco immisit. In tanto cer
tamine Mars dubius, nec certa uictoria. Statur, cla
matur, et ambigitur. Meus esto exultans clamat mi
les: meus erit munitans clamat ciuis. Senatus decre
to, res ad arbitros delata est, qui duos dixerunt,
Flaminem Iouis, et Hypocritam quendā. Soluitur Cu
pido, ductur, et ad iudicium sistitur: precibus pul
santur: oratione flectuntur: pecunia corrumpuntur:
B iij passionibus

DE CRUCIATV ET EXILIO

passionibus iactantur, agitanturque. Caput Calidonij Apri ante oculos ponitur iudiciū Paridis memoratur. Hinc populi metus, hinc arma militaria: hinc lachrymae muliebres, & iacula ignita. In tanto rerum discrimine senatum rogo: datur, admitto, et in hæc uerba locutus sum. GRAE. Plato ille diuinus ò tribuni, & uos omnes, qui adestis, longè deteriorem, qui uoluptatibus superatur, quam qui doloribus frangitur, dicebat. Enimuerò Alcides uitā suā doloribus, quam uoluptate obire maluit. Hæc ciuitates dissipat, uiros effœminat, ingenia cōfundit, et obtenebrat. Dicere solebat Scipio, longè maius periculum esse ab circumfusis undique uoluptatibus, quam ab omnibus mundi armatis militibus. Liberatè ò tribuni ciuitatem hac pestis, & dum uestre facultatis est, hoc incendium extinguite. Hoc loci pietatis opus est uideri. Nūc statum est Achillis post disruptum, excisumque superbum Ilium, fore Astianam puerū, si superuueret, suam patriam ulturum. Credit Græcia, & inuentum puerum turri præcipitauit. Si uati credidisset Priamus ædico in lucē Alexandro, staret Troia. Credit tribuni, nisi hūc uita priuetis, semper uobis, et urbi uestre exitio erit; & quod ulāmo Assyriorum regi contigit, uobis facile eueniet. Ad uindictam (ut uidetis) ciuitas anhelat: quæ moribus & uirtuti studet. Miles, qui licentiæ attendit, ad hunc faciōrosū conseruandum, protegendūque nititur. Longè enim deterius uobis (nisi prudentes fueritis) quam Sabinis eueniet. Estote circumspecti:

CVPIDINIS DIALOGVS

specti: uno uerbo, uno ictu omnes saluos faciatis. Si hunc illæsum, custoditūque dimittitis, mores prophanatis, & uos met ipsos cupiditatū captiuos faciatis. Apud uos ò tribuni disceptari uideo, quæ animaduersione plectendus sit flagitiosus iste. Si memoria nō excidit, apud uos optima inoleuit religio, ut cruci fures affigantur: falsarij igne concrementur: & proditores equorum cauda membratim discerpantur: et faciōrosorū cineres, ne terra polluantur, uento proijciuntur. Et hic est fur, famosus, falsarius, proditor, et faciōrosus. Nul lum genus tormentorum tam exquisitum est: quod ad hunc dignè plectendum sufficeret. Ague in hunc faciōrosū omnes, qui iustitiam colitis. Vix dicta, quādo alter ædico suspirio, et oculis ad cœlum leuatis sic ait, Patres nostri ò tribuni, uosque astantes: qui urbes cōdidere, legibus eas honestarunt: quibus uitam politicam uiuimus: et imprimis mandauere deū coliti iustitiam sectari: et hospites uenerari, ut ciuitas bene se haberet. Videte ò tribuni: et uos, apud quos iudicium delatū est: si hūc immolatis, in omnibus, patribus, legibus, et insutatis aduersemini. Hic puer pro deo colitur: et temeritatis humanæ est, uelle deum iudicare: iustitiam offenditis, cum minime iudices sitis: iura hostitij uiolatis, cum quid inhumani facitis, et parum cōsiderati. Audite ò iudices, lege ægyptia scriptū legatur, ut si quispiam hostiti fauori dum posset, nō esset, apitis reus censeretur. Et falsò quempiam accusans poenam accusati subire iubetur. Credit iudices deos hæc

DE CRUCIATV ET EXILIO

hæc crudeliter ulcisci. Quam sint hospicia faciendâ,
apud præconem euâgelicum Matthæum legit. Quæ
gens nisi Thrax hospitû ratione non habet? Et uos ô
iudices, cum Romani sitis, crudelitate uos Thraces
fatemini, si hæc feceritis. Laomedon cum hospitibus
impedimento fuisset, uita, et regno priuatus est. Paris
cum Græcorum hospicia uiolasset, ad extremos cine=
res cum patria deductus est. Et qui angelos hospites
dehonestare enixi sunt, acri pœna dominû affecisse
sacra hystoria cautum est. Nô tulit Campanus hospes
Hannibalem inter mensas, æ pulâsque de medio tolli:
ne uis hospitij per eum uiolata relinqueretur. Videte
ô iudices, ne culpâ uestra urbs hæc desoletur. Puellus
peccati nescius, quia saculam portauit, expiabitur? Si
hunc ultima pœna persequi animus est, quid faciendû
existimatis raptoribus his, qui muros ciuitatis noctu
adorti contra urbis statuta sunt transgressi? In hos
seuiendum, animaduertendumq; est. Parcite etati,
parcite innocentiæ, parcite ciuitati, et uobis ipsis, ma=
nisque uestras hoc tam innocētissimo sanguine noli=
te polluere. Ciuitas hæc non uirtutis, nô iustitiæ amore:
sed militari odio accensa neci huic immeritò studet.
Enimuerò diuinius est noxium absoluere, quam inno=
centem damnare. Voluit orbis conditor, si memoria
tenetis, urbes peccato pessimo obrutas pro paucis in=
nocentibus saluare: et uos pro uno malo, patiemin
innocentem perire. Vos uos ô tribuni pœniteat, hunc
hospitem uerbis placate, culpâ in accusatorè resum
dite

CVPIDINIS DIALOGVS

dite, numeribus condonatum abire iubete, populum
hunc soluite, contionem dimittite. Hi tumultus, & ar=
ma, quæ uidetis, in capita uestra ô tribuni seuiunt,
Si tumultibus, & congregationibus parsum fuisset,
starct Roma. Stat atrox miles, & populus fremens.
Video hanc uestram urbem funditus interituram, si
aliter, quàm dictum sit, feceritis. dixi. Imbelles tribu=
nos timor inuasit, et populum precibus pulsatum di=
misit: dixerêque omnia propediè exactissime curatu=
ros. Iudiciû Cupidinis ex arbitris ad tribunos (popu=
lo iubente) delatû est: quod in hæc uerba pronunciatû
est, Cupidinem iuuentutis corruptorè exilio animada=
uerti placet: & si unquam ad nostra reuenerit limi=
na: mors pœna esto. Iubente tribunitia potestate, urbe
pellitur. Nec mora, ut terga dedit, lachrymæ, et gemi=
tus cepere omnes: postridie demissi uultus turbulè ta=
loquebantur: mœsta corda non nisi amara cogitabât,
pronunciabantque. Vnusquisque toruo se aspiciebat
uultu. Curis suspensum ut me uidit amicus, hospes in=
quit, Quid sibi uult habitus sordidulus? quid macies?
quid dimissa facies? oculus lachrymarû prægnans? ca=
pillus immundus? barba perumeta? dentes spurcissimi?
os foetidû? lingua sordida? palatû corruptû? omniâq;
membra foetorem sapiëntiæ. Ad quem ipse, Viuens mo=
rior. L. A. Exultans expulisti, gemens patere, altè=
rius ultor factus te ipsum perdidisti, exanimastique.
Enimuerò melior est, libera seruitus, quàm amara li=
bertas. Imbecillis ingenij natura comparatum est, ut
salutaria

DE CRUCIATV ET EXILIO

salutaria quæq; aspernâtur, et officiosa precio emâ= tur. Non est, quod iustè queraris, quod crucieris, affli= cteris, rumparisque. Nemo dignè eorum fit auctor, & reprehensor. Quæ uoluisti, patere: in tua præcordia ferrû uertisti. Satiùs fuit aliquando angustiari, quàm semper torqueri: & si aliquâdo amantes agtamur, letamur utique. Bellum cum puello ratus nihil exte= nuisti. Succurrere debuit potentem Goliã puellû pasto= ricû hebreû, & sæuum Hannibalè Romanos fugas= se, strauisseque. Nô corpus, sed uirtutem cõmensurari decet: ad pauca attendens plura, quàm expediat, dixisti, fecisti que. Inmemor illius, quod dici solet, omnia tempus habere, et nullum tam fractum cõstrû, cuius opera pro tempore nô profit. Medicinã aspernaris, & cupis sanus fieri. Si peregrinatum iri per amoris plagas animo statuisses, furori tuo pepercisses, intelle= xisseque quæ ad usum amantiũ conducant. Hæc hu= mani est ingenij unica beatitudo, præsentia tueri, præ= terita obseruare, & futura sagaci cõsideratione præ= uidere. Quis tam sapiens, tamue circumspectus, po= tensque, quem amor non frangat? poculum Circes bi= bit Vlixæus socius, & immutatus est: Stellam diuinus Plato: Alexim Orpheus, Mâuanus clamâtes depereûti: Cynthiam Propercius, Corinnam Sulmonensis: Deliã Tibullus: Daphnem Phœbus ardent: nec desperatum legimus. Nemo uirtuti suæ tam fidens unquam fuit, qui magnitudine numinis territus colla nô summutat. Nimum es, ausus: nimum sciuisti: nimum elare pro= cessisti.

CVPIDINIS DIALOGVS

cessisti. Hæc est illorû conditio, qui pro suo arbitrati, quò se malus fert impetus, duantur. Nec aliorum do=ctrina, nec exemplis unquam respiscunt. Qui audẽ= tiores uideri nolunt supra id, quod ratio, locus, & tempus exposulant: haud scælicem uitam uiuunt: sed longè inferiores Hericthone, & infœliciores Ixione se reddût, aliquid sibi feralis semper metuentes. Si sapi= te ipsum collige. Nô est tam graue, pestiferumque uul= nus, cui prudens medicina non oppituletur. Bonus est puer, faculã portat, ut errantes illuminet: sagittis uti= tur: ut de se benemeritos tueatur. GRAE. Me miserum, temerè, & meo uulnere cõcidi. Non Iouis fulmina non deorum iræ: non terræ hiatus: non baræ= tri crediti ignes ad me plectendum sufficerent. Qui primi Iouem bello adoriri nitabantur, cum semine suo interiere: & deum minus reuerenter suscipiens Licæ= on, in lupum cõuersus, poenas temeritatis luit. Longè his seuiora ausus sum. Grauis erat cura, qua adure= bar: Sed longè grauius incendium, quod corde gero. LA. Imbecillis animi est, cura carere. Nemini, nisi ocioso, & desidi debet esse occurrentis temporis soli= citudo onerosa. Repone (ut uiuas) illam, quam amari= tudinem uocas. Nam sæpiusculè resculis dulciolis respirantem inuenies. Et si aliquando lamentis ciulat, in mediocrè semper partem fertur, nec iurgio, neque baculo rumpitur puer: qui semp misereri didicit. Hæc rerum mutabilitas sapienti ferenda est. Enimvero ex rerum diuersitatẽ, prudentis uiri firmatur animus, & ad per=

ad perficiendum hominem utilis est. Nam hæc sunt dei uiuentis munera, ut lætemur, angustiemurq; . Hæc sentiens Mātuanus dicere solebat, Forsan & hæc olim meminisse iuuabit. Cæsar cum pronūciasset, iactā esse aleam, supra uotum, & spem, perpetuus dictator creatus est: & Demetrius fortuna fractus ad meliorē postā aspirauit. Hæc est humanarum rerum conditio, ut stabile, firmūque nihil, neque tam debile fractūque reperiatur, quod firmari, & frangi nō possit. Nihil hac mutabilitate præstantius, nihil uiro penē diuino accomodatius reperiri potest. Nisi agitur remur bisformis fortune iaculis ignitis, sceleremur nunq̄. Hinc in altum erigimur, & supra nos elcuiamur intellectu firmamur, pascimurq;. Quod digestum est, rursus incipit: incepta finiunt, & finita reuiuiscunt: alta imis, ima altis miscntur, cōfundunturq;. Et qui ratione mouentur, hæc non curant. Cælum, terra, et mare fluctu, uentōq; concurrentibus concutiuntur, lumina patiuntur: deinde ad cōcordiam omnia reducuntur. Idem qui fulminat, & pro arbitratu serenat: nulla fortuna (qualiscunq;) perpetua est. Vides laudatum, decantatumq; Vlixem, comitem semper habuisse prudentiam. Huic si adhaeris, omnia secunda succedent. GR AE. Quid consilij amice affers? L A T I N. Ut uiuas. GR AE. Sine spiritu. L A. Qui sine spiritu agunt, haud uiuunt, & minime cruciantur in malis. Nam ut uidere uidcor, plures gemos nutris, in salutaribus uerō neminē. Si sapias, huius loci

loci curis sequestratas uitā uine. GR AE. More physico, febricanti contraria suades. Quid tuguriorum cum turba? quid affluentia cum inedia? quid gaudium cum tristitia? quid mærorum cum risu commune habent? Hæc uia, quam summopere cōmemoras, quid mihi emolumentum afferre potest? Nimum contra me impias manus obarmavit Cupido, qui postrema lasciuia, furore uesano, ira, ardore zelotipia uiscera mea depascitur: & nisi me ad gratiā restitutum sensero, haud uiuam. L A. Vide, ne nimum curiosa intemperantia utaris, & quem placare studes, exasperes. Calisthenem philosophum spiritu carere iussit Alexander Macedo, cum ipsum inuictū ad macedonicos mores reuocare cōtenderet. Tolerantia, munere, moribus, & tēpore, exasperans nimis placatur ira. Aulide remorata classē breuis expiatio soluit. Audi poëtam diuinum sic disserentem, Sunt faciles superi, precibus fluctuantur.

Et idem,

Sacrorum nidore pio placantur, & ipsis Nimirum uotis hominum: quæ si quis in illos Errarit, ueniam rogans concepit in aris. Enim uerō priuatis, & publicis: uiuentibus, & mortuis sacrificia, & Teletē purgationē, & salutē afferunt. GR AE. Nō philosophorū patientia, æquanimitasq;, non Hebreorum holocausta, non Atheniensium mores, non anni solares, non quod Roma, non quod Carthago, quod Mida, Cræsus, et Cyrus aurū possederunt

DE CRUCIATV ET EXILIO

derunt in mea uota irati dei iram flecterent. L A. Mi hospes. Quae tanta est indignationis causa? Mentem te obseruanti aperi. GRAE. Amice. si delectabilia mentem adiuuant, delectantq; tristitia exulcerant, & exedunt. Nam isthaec remoratio uulnera reuocabit: non me urgeas, precor. L A. Hospes, quod digestum est, facilius emititur. Sinas precor te amarum uirum nactus es, cum quo gaudere, & tristari licet. Dicitur quae tantarum erumnarum causa. GRAE. Amice, epistolum amoris scriptitatum cum suauio meo misissem, in quo meos decantabam ardores: & nocturnam pro more ueneream colluctationem rogabam, uernae inopia mentis laboranti, sed aliter fideli, obsequandum comendauit. Id, quo funditus perierem: uerna amisit, quod ad manus iuuenis peruenit: qui illico per subornatam mulierculam lenam meo nomine reddi iussit, nec discessit, quoad rogata & scripta impetravit. adulter noctis horam obseruans, hostium pulsat, signum amatore nunciante. Nimum ardentem adulterum hospitio, thoro, et amplexu mulier excipit. Domum suam tardiusculè, quam scriptum fuerat, peto: clausas fores cōperio: sinistri aliquid accidisse ratus recedo: scala humeris imposita redeo: fenestras pessulatas sentio: gemens, & eiulans corpus lassum firmo: pudicitiam mulieris laudo: tarditatem accuso: alienos amores metuo: insidias formido: interceptas literas suspicor: igne domum adoriri placet: irā uinco: ferocitatem mentis depono: mihi impero, adulator & irascor

CVPIDINIS DIALOGVS

& irascor. Dum animus ad diuersa fertur, ad domum propriam me recipio, uernā accerso, & interrogo, cui epistolum consignasset meum. Miser abortis lachrymis amissum ingenuè fatetur. Per caput uagatus ensis, uita cum priuauit. Vias, & angustias lustror, ad locum lachrymarum reuenio: iam Phœbus inter aureos fratris sinus, cornua pallēs recondebat. Quādo dulciolo Glycerij meae amplexu expeditum adulerum per posticum exire cerno, me ipsum sum uisus uidere. Nam tali habitu, & incessu gradiebatur simulatus ganeo: formam assumpserat meam: simulacrum ratus faciem contraxi, amens restiti, dolore, & timore concitus, quanto citius potui, ferrum per ilia dimisi, nec mora, animam efflauit miser. Acutiore uisu manūq; sagacē hunc speculor, epistolum in manu reperio: dolos muliebres commentatus, aliquid dicturus dissimulans, domum suam irrepo: descendit, ut dicta libens auscultaret, causam tam subiti reditus anxia rogat: sedens ipse contremisco, aduro, palleo, uerba imperfecta pronunō. Admiratio Glycerium cepit, quae genibus aduoluta meis, uerbo, & osculo solabatur, secretiq; mei participem fieri exorabat. Et quomē in risum adduceret, nocturnae colluctationis omnia singulariter recēsebat, & dixit, Labia milies cōsancti, meum (quoad uixero) representabunt amorem, dulces amplexus te haud immutare debuerant. Dulce meum amabo solare, & plaude precor. Ipse ego ut Priami coniunx, efferatus auream eius comam

C manu

DE CRUCIATV ET EXILIO

manu apprehensans, acephalata humo reliqui. Truncum illum ut conspexi, irriguere comæ, caligavit visus, & corpus exanguæ, ut cervus vulnere confossus ad antrum se recepit, quo doloris immanitatem aliquid antiper sedaret. Principio quietis sensu uagantem umbram, quæ diceret, Græcule dii te, ut Tantulum felicitent, pœnâsq; luens serò me uisurus es. Mi nime uoce exterritus, quis sit, interrogo. Tuæ Glycerij Genus sum inquit. G. R. A. E. Quid affers inq; Glyceriû, Quod optasti, amorè, & sonû, hostes semper habeto: & ubi adita uita remeaueris, genus te possideat nauus: & sic eat quicumq; ingratus uices rependit. Experge factus, cœlum, terrâ, & satû deorsor, manes gloriosos uocito, et sicut umbrâ uocantis numinis instinctû sequor, et paucis animæ dolorè senties, mortè exoro, quæ sola solatiû prestare potest: nec uiuēs, nec moriēs hanc uitâ duco. L. A. O. nimîû inconsulta amâs, immo furentis rabies. Quis docuit Veneris furti, & quæ sub lodice aguntur, epistolio inâdare? Quis docuit quæ noctu, & sine arbitris geruntur, referare? Cùm de arcano Metellus interrogaretur, respondisse, fertur, Si scirem tunicam mei secreti consciam esse, ipsam cremarem. Enimuerò plures lingua, quàm gladius uita, & honore priuauit. Quid dulcius? quid suauius? quid diuinius amanti contingere potest, quàm coram gesta, & amores referre? Nam consabulatum iri, cœlestis munus est. Dulciola uerbula ipsam Venere. n. i. a. collapsam adiuuant. Iuuenē occidisti, quem nō obstricta

CVPIDINIS DIALOGVS

obstricta fides, sed tua ignauia, loci opportunitas, & mulieris forma adulterū fecere. Artē cū calleret, te docuit. Multū ei debes, qui te solertē reddidit. Caesar cū de pellicatu Pompēiæ, deque turbatis cerimonijs Clodiu accusare posset, renuit, tacuitque, satiūs ducens ab uxore diuortire, quàm iuuenem amoris aestuantem perire. Adulter, quem occidisti, quo inconcessam, inexplebilēque satiare libidinem, multa noctis pericula, et incommoda obiuit. Mulieri, & familiæ ignote temerè se credidit. Facile ei contingere potuisset, quod Tarquinio Lucretiæ supratore euenisse scribit hystoria. Petalantiæ, et ætati quibus nimium sanct Venus, indulgendum fuit. Ad penè mortuam accessit Gæneus, falsus, adulter, homo incompotus, temeritatis, & licentiæ plenus. Sed quid non lasciuia, desumansque libido? Sed cor amoris aestuans in uerum amorem nos conglutinat: noctu mulierem dolo oppressit. Nihil interest, ac si in somnis cognouisset. Paulinam Mæneus Romanus cū cognouisset sub specie Anubis, dei auxilio à Cesare mulctatus est, & maiorem pœnam uehementia amoris exasauit, nec à uiro propterea repudiata est. Longè plus potest lachrymula, gemitus, suspirium, uerbulum, uox, nuncius, & munusculum, quàm omnis furtiua uoluptas. Quod Ganymedem Iupiter rapuit, uirtuti non datur, sed quod ultro exhibetur, miris laudibus effertur. Nam labore, et ingenio parata, generi, & ætati cariora, et stabiliora sunt: furto sublata, facillè labuntur. Hunc pro tua dignitate C ij ille sum

DE CRUCIATV ET EXILIO

illesum abire si iussisset, Cæsare maior eras, qui Sextum ad Pontificatum adhelantem, & in eius necem meditatam, muneribus cōdonatum à se dimisit. Tuam Glycerium, quam unice amabas, saluare debuisti. Nā bello decemzali repetitam, & stupratam recepit, et magnificet Menelaus. Et Sabini raptas suas, sanguine, & dolo repetebant: quia peccata, quæ animi cōsensu carent, haud crimini dantur. Lucretiam ui adortā, et uiolatam, ut superuinceret, magno labore, & amplexibus, & lachrymis pater, & coniunx orarunt. Et hanc tua culpa cognitā de medio sustulisti. Enim uerò Pyrrhum Epyrrhotarum regem imitatus es, quem in acquirendo maxime, in conseruando uerò aptum minime fuisse scribunt. Nam cōsummati ingenij plus est conseruare, quàm acquirere. Vernā mentis inopiam perdidisti, cum diuini sit animi potius affectum, quàm effectum pensitare, in quo quidem genere Parthorum reges maxime effertur. Et quò omnite flagitiorū genere obrueres, Cupidinē exilio plectendum curasti. Quis sapiens, compositusque, qui in superos exandescat? Mezentium deorum contemptorem poenas meritas luisse apud Maronem cautum, scriptumque legitur. Et hæc idem Achillem in Apollinem, & Fluium imprecatum tradit Homerus: Propterea deorum ira in sacello turpiter occubuisse fertur. Quis deorum preter Cupidinem cœlum, terram, & omnia domat, & uincit? Quis efferrum, seuūmque pectus Elissæ preter Cupidinem domauisset?

CVPIDINIS DIALOGVS

mouisset? Qui si abuisset, haud staret Roma. Quis Argonautas seruare potuisset? Quis Theseum ex Crete adduxisset? Quis ad Orchum uisendum, lustrandūque fidos socios armasset, animassetque? Quis carmen canere docuisset? Quis turbatum, indigestūque uultum illius prioris orbis ad formā utilem conpositam, ornatamque redegressisset? Solus iste, cui omnia debent. Quicquid excogitari, dici, aut scribi potest, amorem sensit. Et tu nimium audax, quò te perpetuo mœrore conficeres, urbe expulisti. G R A E. Intimus timor ita spem ademit, ut nunquam deos ignoueros putem. Et quotiens acerba memoria meæ Glycerij occurrit, ita me dies, & noctes agit, cruciatūque, ut si cœlesti munere daretur, nil aliud quàm oppetere, mihi exoptarem. Sed postquam fato id datum est, interiora uultures exedant, nec poena deficiat, quòd misertus Charon me miserum, infelicemque, quòd liberit, traiciat. L A. Mi hospes si tibi ipsi non defueris, haud diuinam mansuetudinem minime defuturam arbitror. Enim uerò uiro prouido deus bonus est rector: insipido uerò libido, desperatio, & ruina. Si fieri potest tui compos factus ægro animo solatia perquire. Cogor & ipse in curas tuas: et nisi scirem nimium audax uideri, et esse cōsiliū meum, de prouocatione ad cœlites cogitandum ducerem. G R A E. Heus amice ex flamma in ignem me ire sentio. Sensere & cœlicolæ hunc cupidineum furorem. Nam sub iudice suspecto certandum nobis esset.

Noli

DE CRUCIATV ET EXILIO

Noli afflicto, et nimium egenti laborem addere. Sat,
fat in tuta solitudine poenas posse luere. Nam uiuens
omnis Cupidinis præda est: et nisi æquus opitularetur
deus, haud in tam immortalis bello subsisteret mortali-
lis. Coelum, terra, et mare, huius belli plena sunt: sera
parum prudentia iuuat. Discat meo exemplo poste-
ritas, huc immortalis deum Cupidinem uenera-
ri: suaque, et aliena cautiùs, et sapientiùs ne-
gociari. Hinc Latine amice, saluus, felix,
sospes abi. L. A. Tu quoq; mi Græ-
cule uale, et quantum potes
plaude, bona for-
tuna comite.

FINIS

